

BIOGEEFT

INFORMATIE VOOR DE BIOLOGISCHE GEITENHOUDERIJ

De kosten van opfok van een nieuwe, ziekte- vrije veestapel

Wim Govaerts
Goaitske Iepema
Nick van Eekeren

***De kosten van opfok van een
nieuwe, ziektevrije veestapel***

*Wim Govaerts
Goaitske Iepema
Nick van Eekeren*

Deze publicatie is tot stand gekomen in het kader van het project "Biogeit", als onderdeel van het LNV onderzoeksprogramma Biologische veehouderij waarin LBI en ASG-WUR samenwerken ter ondersteuning van een kosteneffectieve en onderscheidende biologische veehouderij.

www.biokennis.nl en www.louisbolk.nl/biogeit

© [2008] Louis Bolk Instituut

De kosten van opfok van een nieuwe, ziektevrrije
veestapel

Wim Govaerts, Goaitske Iepema & Nick van Eekeren

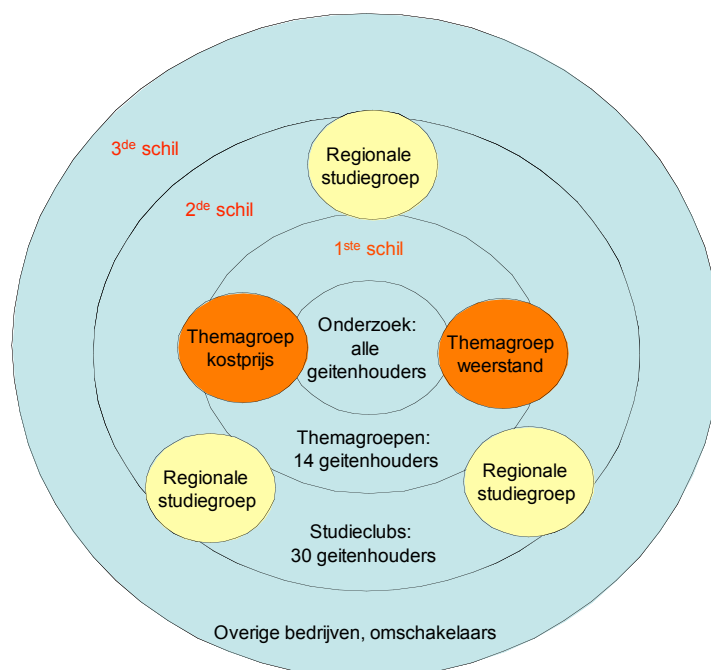
20 pagina's, dit rapport is te bestellen via

www.louisbolk.nl.

Achtergrond Biogeit

Biogeit Biogeit is een dynamisch kennisontwikkelingsproject geïnitieerd door De Groene Geit en de Productwerkgroep Zuivel van Bioconnect/Biologica. Het project wordt gecoördineerd door het Louis Bolk Instituut (n.vaneekeren@louisbolk.nl). Jaarlijks worden de thema's van onderzoek vastgelegd met de sectorvertegenwoordigers in de Productwerkgroep Zuivel van Biologica, Gerrit Verhoeven (gerritverhoeven@planet.nl) en Jan van Tilburg (van.tilburg.geiten@elda.nl). Het onderzoek van 2008 richt zich op kostprijsbeheersing (gezondheid, voeding, fokkerij en arbeid) en onderscheidenheid (productkwaliteit en welzijn). Via de sectorvertegenwoordigers kunnen nieuwe ideeën voor onderzoek worden aangedragen. Het project heeft geen vaste deelnemers, iedere biologische geitenhouder kan participeren in het onderzoek.

Bedrijfsnetwerk biologische schapen- en geitenzuivel Naast het onderzoeksproject BIOGEIT loopt er sinds maart 2007 het Bedrijfsnetwerk voor biologische geiten- en schapenzuivel. Binnen dit Bedrijfsnetwerk draaien er voor biologische geitenzuivel drie regionale studiegroepen. Daarnaast lopen er twee themagroepen waarin de onderwerpen weerstand en kostprijsbeheersing met geitenhouders uitgediept worden. Het onderzoek en het bedrijfsnetwerk zijn volgens het model in onderstaande figuur met elkaar verweven.

Relatie onderzoek in Biogeit en Bedrijfsnetwerk geitenhouderij.

Reeds verschenen rapporten en artikelen De volgende rapporten en artikelen zijn reeds verschenen binnen het project Biogeit en het Bedrijfsnetwerk biologische schapen- en geitenzuivel. Ze zijn te downloaden via www.biokennis.nl en www.louisbolck.nl/biogeit.

Rapporten:

- **Homeopathie bij geiten Ervaringen van biologische geitenhouders.** Joachim Deru, Liesbeth Ellinger en Nick van Eekeren. Biogeit rapport 1, 2005, 25 pp.
- **Vitaminen in rantsoenen voor biologisch melkvee Gidi Smolders, Nick van Eekeren en F. Neijenhuis.** Praktijk rapport Rundvee 80, Biogeit rapport 2, 2005, 39 pp.
- **Hoe 100% biologisch voeren? Rantsoenen op een rij van zes melkgeitenbedrijven met 100% biologisch voer.** Wim Govaerts, Goaitske Iepema en Nick van Eekeren. Biogeit rapport 3, 2006, 24 pp.
- **Kostprijsberekening biologische geitenhouders.** Wim Govaerts, Goaitske Iepema en Nick van Eekeren. Biogeit rapport 4, 2006, 13 pp.
- **Lammeren bij de geit Een inventarisatie van de mogelijkheden.** Goaitske Iepema, Lisa Buurke en Joyce Cornelissen Biogeit rapport 5, 2006, 36 pp.
- **Wortel- en knolgewassen als alternatief voor bietenpulp.** Linda Baarslag, Martin Hanenberg, Ilse van Kerkhof, Suzan Vleeming, Dirkjan Wermink en Michel Zevenbergen Biogeit rapport 6, 2007, 45 pp.
- **Invloed van biestsoort op immuniteit en ontwikkeling van geitenlammeren.** Carin Lammes, Goaitske Iepema en Nick van Eekeren Biogeit rapport 7, 2007, 41 pp.
- **De opfok van geitlammeren tot 1 jaar.** Goaitske Iepema en Nick van Eekeren. Biogeit rapport 8, 2008.
- **Het graasgedrag van geiten in Nederland; Een verkenning.** Anneke de Vries en Nick van Eekeren. Biogeit rapport 9, 2007, 19 pp.
- **De vetzuursamenstelling van geitenmelk.** Anneke de Vries en Jan de Wit. Biogeit rapport 10, 2007, 32 pp.

Artikelen:

- **Extra vitamines voor biologische geiten soms nodig.** Nick van Eekeren en Gidi Smolders. V-focus december 2005, pag. 20-21.
- **Onderzoek naar voeding en gezondheid in de biologische geitenhouderij.** Een verslag van de themadag Biogeit. Nick van Eekeren. Ekoland 12-2005, pag. 20-21.
- **Geit gezonder dan koe?** Anneke de Vries. Vlugschrift 160, juli 2006, 2pp.
- **Kostprijs en onderscheidendheid centraal op themadag BIOGEIT Blijf letten op de signalen die de geit zelf geeft.** Goaitske Iepema en Nick van Eekeren. Ekoland 1-2007, pag. 20-21.
- **Economisch perspectief Deel 8: Geitenhouderij.** Nick van Eekeren en Wim Govaerts. Ekoland 10-2007, pag.14-15.
- **Biest moet vers, vlug, vaak en vooral veel.** Goaitske Iepema, Nick van Eekeren en Carin Lammes. Geitenhouderij nummer 12-1, november 2007, pag. 12 – 13.
- **Effect of colostrumtype on serum gamma globulin concentration, growth and health of goat kids until three months.** G. Iepema, N. van Eekeren and J.P. Wagenaar, 16th IFOAM Organic World Congress, Modena Italy, June 16-20, 2008.

Voorwoord

Voor u ligt het rapport waarin de resultaten van een kostprijsonderzoek van de opfok van een nieuwe ziektevrije veestapel staan beschreven. Onze dank gaat uit naar de bedrijven waar deze doorrekening heeft plaatsgevonden en de leden van de themagroep kostprijs van het bedrijfsnetwerk biologische schapen- en geitenzuivel voor hun bijdrage aan de discussie.

Driebergen, maart 2008

Wim Govaerts, Goaitske Iepema en Nick van Eekeren

Inhoud

Samenvatting	9
1 Inleiding	11
1.1 Aanleiding	11
1.2 Doel	11
1.3 Leeswijzer	11
2 Materiaal en methode	13
2.1 Selectie van de bedrijven	13
2.2 Verzamelen van de cijfers	13
2.3 Verwerken van de cijfers	13
3 Resultaten	15
3.1 De uitgangsituatie op de bedrijven	15
3.2 Situatie na de wissel	15
4 Discussie	17
5 Conclusies en aanbevelingen	19
5.1 Conclusies	19
5.2 Aanbevelingen	19
Literatuur	20

Samenvatting

De productiviteit van de veestapel heeft een grote invloed op de kostprijs per liter melk. De gezondheidsstatus van die veestapel is naast genetica een belangrijke factor bij de productiviteit. Drie biologische melkgeitenbedrijven besloten in 2005 en 2006 hun zieke veestapel volledig te vervangen door een nieuw op te fokken kudde. De kosten van deze wissel van veestapel zijn in dit rapport in beeld gebracht.

Voordat de oude veestapel geruimd werd, was de productie op de drie bedrijven ondermaats en de uitval hoog; gemiddeld was 82% van de standplaatsen bezet. De oorzaak hiervan was een besmetting met de ziekte Caprine Arthritis Encephalitis (CAE) met daarnaast op één bedrijf ook nog een besmetting met Paratuberculose.

Na de wissel was de productie op de drie bedrijven gemiddeld 825 liter per geit per jaar. Dit is 24% meer dan de gemiddelde productie van de oude veestapel. Verwacht wordt dat de productie in 2010 33% boven het oude niveau van voor de veestapelwissel zal liggen. Door deze productieverhoging steeg de marge op de drie bedrijven gemiddeld met € 6,65 per 100 liter melk (7% vet en eiwit).

De kosten van de wisseling van veestapel bedroegen gemiddeld €267 per geit. Deze kosten bestonden grofweg uit de kosten van opfok van een nieuwe veestapel en de vaste kosten van de bedrijfsvoering in de periode dat er geen of minder melk geleverd kon worden ten gevolge van het vervangen van de veestapel. Gemiddeld werden deze kosten in drie jaar en 8 maanden terugverdiend. Na vijf jaar levert dit naar verwachting een extra saldo op van €123 per geitenplaats. Het afvoeren van de oude veestapel en deze in zijn geheel vervangen door een nieuwe ziektevrije veestapel levert dus op alle drie de bedrijven al snel een hoger saldo op. Ook het arbeidsplezier was na afloop gestegen. De investering in kapitaal en tijd moet echter niet onderschat worden.

Punten waar je als veehouder op moet letten als je besluit met een nieuwe veestapel verder te gaan:

- Let bij de aanschaf van de lammeren op de ontwikkeling van de marktprijzen. Het kan voordeel opleveren wanneer de lammeren worden aangeschaft op het moment dat er een dipje in de markt zit.
- Wil je echt snel terug verdienen lijkt het aangewezen om minstens 110-118% van de standplaatsen als jonge dieren op te zetten. Eventueel overschot kan ook verkocht worden. Snel duurmelken van een middengroep, drachtige geiten verkopen van een tegenvallende groep en vrij intensief lammeren met de topgroep produceren zal de verdere bedrijfsontwikkeling ten goede komen.
- Geen fouten maken bij de jongvee opfok. Gedurende een periode heb je als geitenhouder als het ware twee banen. Aan de ene kant moet je de oude geiten twee maal daags melken en verzorgen. Aan de andere kant moet je de opfok in goede banen leiden. Vaak in een gehuurde stal, waarbij de condities misschien suboptimaal zijn. Dit kan nadelig uitpakken voor de productie in de toekomst. Het uitbesteden van de opfok kan een uitkomst zijn, maar houd ook dan goed de vinger aan de pols! Maak daarom ook vooraf bewust een keuze hoe lang de oude veestapel wordt door gemolken.

1 *Inleiding*

1.1 *Aanleiding*

In opdracht van de vereniging van biologische melkgeitenhouders “De Groene Geit” is in 2006 een gemiddelde kostprijsberekening gemaakt met de cijfers van 2004 (Govaerts et al, 2006). Hieruit bleek dat productiviteit per dier een sterke invloed had op de kostprijs. Met andere woorden productieverhoging per dier werkt kostprijsverlagend voor de melk. Genetica speelt een belangrijke rol in de productiviteit per dier, maar de gezondheidsstatus van het bedrijf is minstens zo belangrijk. Ondermaatse gezondheid geeft aanleiding tot meer uitval waardoor standplaatsen tijdelijk leeg komen te staan. Bovendien werkt het productieverlagend op de aanwezige geiten. Drie biologische geitenbedrijven in Nederland besloten in 2005 en 2006 hun veestapel te wisselen met het oog op een hogere gezondheidstatus. Zij fokten op een ander bedrijf een nieuwe veestapel op of lieten dit doen door derden. Ondertussen molken ze de oude veestapel zo lang mogelijk door. Vanuit de themagroep kostprijs van het bedrijfsnetwerk biologische schapen- en geitenzuivel kwam de vraag naar voren of de resultaten van deze drie bedrijven door te vertalen is naar een algemene situatie. Wat is de benodigde investering en wat is de verwachten terugverdientijd?

1.2 *Doel*

Het hoofddoel van deze studie was het opstellen van een objectieve berekening van de terugverdientijd en kapitaalsaanspraak van een veestapelwissel met het oog op een hogere gezondheidstatus voor de biologische melkgeitenhouderij.

1.3 *Leeswijzer*

In dit rapport wordt in hoofdstuk 2 de rekenmethode besproken alsmede de gebruikte aannames. In hoofdstuk 3 volgen de resultaten, die in hoofdstuk 4 bediscussieerd worden. De conclusies en aanbevelingen van deze studie worden tenslotte in hoofdstuk 5 weergegeven.

2 *Materiaal en methode*

2.1 *Selectie van de bedrijven*

In een overleg met bestuursleden van "De Groene Geit", is een selectie van bedrijven gemaakt waarvan veestapelwissel in beeld gebracht werd. Dit vond plaats in nauwe samenwerking met de leden van de themagroep kostprijs van het bedrijfsnetwerk biologische schapen- en geitenzuivel. Er is gekozen voor drie bedrijven die voordat de studie begon al met een nieuwe veestapel begonnen waren. Hiervoor is gekozen om een onafhankelijke studie mogelijk te maken, zonder dat de uitkomsten van invloed waren op de keuzes van de ondernemers. Bovendien konden hierdoor alle kosten en de uiteindelijke winst in de vorm van een productiestijging goed in beeld worden gebracht.

2.2 *Verzamelen van de cijfers*

De boekhoudverslagen van 2004, 2005 en 2006 vormden de basis voor de berekening. De cijfers uit de boekhouding zijn ter verduidelijking met de betrokken geitenhouders besproken.

2.3 *Verwerken van de cijfers*

Bij het verwerken van de cijfers zijn er enkele aannames gedaan:

- De aangekochte dieren, melkpoeders, het (ruw)voeder en andere specifieke kosten gekoppeld aan de opfok werden meegenomen.
- Soms werd er gerekend met betaalde huisvestingskosten bij huisvesting bij derden en anders werden de huisvestingskosten genomen van het eigen bedrijf. Als er geen producerende dieren waren om de huisvestingskosten te dragen, werden deze door de opfokdieren gedragen.
- Algemene kosten, zoals huisvesting en afschrijvingen werden ook deels toegewezen aan de opfok van de nieuwe veestapel. Wanneer er geen producerende dieren meer waren, werden deze algemene kosten in zijn geheel door de opfok gedragen.
- Soms werd er gerekend met betaalde arbeidskosten bij inhuur van derden en anders werden arbeidskosten genomen van het eigen bedrijf. Als er geen producerende dieren waren om de arbeidskosten te dragen, werden deze door de opfokdieren gedragen.
- Voor de kosten van arbeid is gerekend met de kosten voor een medewerker in zijn vijfde functiejaar (CAO-loon van €35.557 per jaar (KWIN, 2005)).
- Er werd gerekend met 5% rente op de schatting van de kapitaalsbehoefte voor de opfok, ongeacht of dit vreemd of eigen vermogen betrof.
- Er werd een saldo-berekening van de geleverde liters gemaakt voor het eerste jaar van de lactatie ten opzichte van het saldo van 2004 van de betrokken bedrijven. De verschillen in gerealiseerd saldo werden toegerekend

aan de wissel van de veestapel. Gezonde dieren kunnen met lagere variabele kosten produceren dan zieke dieren. Dit voordeel werd meegenomen in de berekening van de terugverdiëntijd.

- De liters die er meer geproduceerd werden in de volgende jaren werden doorberekend aan de berekende brutomarge van het eerste jaar. Hierin zit natuurlijk een schattingseffect, want de melkprijs noch de variabele kosten zullen vast blijven in de toekomst.
- Voor de nog niet geleverde liters van de geiten, is gewerkt met een prognose aan de hand van de eerste productiecijfers.
- Er werd niet gerekend met de werkelijke gehalten van de geiten maar met standaardmelk van 7% vet en eiwit, ongeacht de beschikbaarheid van de cijfers. Dus alle melk werd verondersteld 7% vet en eiwit te bevatten. Ook hier zal er wellicht een schattingsfout op zitten. Het is echter noodzakelijk om met aannames te werken, om te komen tot een algemeen richtinggevend overzicht.

3 Resultaten

3.1 De uitgangssituatie op de bedrijven

Op alle drie de bedrijven was, voordat de oude veestapel geruimd werd de productie ondermaats en de uitval hoog. Op twee bedrijven werd dit voornamelijk veroorzaakt door een besmetting met Caprine Arthritis Encephalitis (CAE) (zie Tabel 3-1). Op het derde bedrijf speelde naast een CAE-besmetting ook de hoge incidentie van Paratuberculose mee in de lage productie en hoge uitval. De opfok van de nieuwe dieren vond op twee bedrijven gangbaar plaats en op één bedrijf biologisch. De start van de opfok gebeurde steeds op een andere locatie dan de melkproductie.

Tabel 3-1: *Uitgangssituatie op de bedrijven.*

	Bedrijf A	Bedrijf B	Bedrijf C
Reden	CAE	CAE	CAE en para
Jaar	2006	2005	2005
Locatie start opfok	Gehuurd bedrijf	Bedrijf van ouders	Gehuurd bedrijf
Methode	Gangbaar krachtvoer	Biologisch	Gangbaar krachtvoer

De bedrijven hadden gemiddeld 767 geitenplaatsen (zie Tabel 3-2). De gemiddelde productie per geit voor de wissel bedroeg 663 liter. Slechts 82% van de standplaatsen waren bezet voor de wissel vanwege de hoge ziektedruk en bijhorende uitval. Er werden per bedrijf gemiddeld 671 jonge geiten in opfok genomen, voor een gemiddelde aankoopprijs van €34,70 per lam. De oude geiten werden verkocht voor gemiddeld € 60,07 per stuk, variërend van €0 voor de lege standplaatsen tot €150 voor de betere dieren.

Tabel 3-2: *Overzicht situatie op de bedrijven voor de wissel.*

	Gemiddeld	Min	Max
Aantal dierplaatsen	767	500	1200
Bezetting (%)	82	75	84
Productie per dier per jaar (l)	663	563	725
Dieren in opfok (% van dierplaatsen)	87	70	92
Aankoop prijs nieuwe dieren (€)	35	25	46
Verkoopprijs oude dieren (€)	60	0	150

3.2 Situatie na de wissel

82% van de aangekochte lammeren maakten na één jaar een lactatie. Twee jaar na de wissel zaten de stallen op alle drie bedrijven voor 100% vol. De gemiddelde melkproductie op jaarbasis in de tweede lactatie wordt ingeschat

op 825 liter per geit per jaar. Dit is gemiddeld 24% meer dan voor de wissel. Een voorzichtige voorspelling van de productie in 2010 komt op 883 liter per geit, dit is gemiddeld 33% meer dan voor de wissel. Het gemiddelde streven van de bedrijven ligt op een productie van 967 liter per geit.

De maximale kapitaalsbehoefte per standplaats, rekening houden met de verkoop van de oude veestapel was €188,51 (Tabel 3-3). Rekening houdend met de verkoopwaarde van de oude veestapel, bedroeg de maximale kapitaalsbehoefte op deze drie bedrijven €267,42 per gelammerde geit. Dit is meer dan per plaats, omdat de stallen niet meteen vol zaten (de bezetting in jaar 1 bedroeg 82%). Ten gevolge van de wissel en de daarbij behorende gezondere veestapel steeg de marge per 100 liter gemiddeld met €6,65. De gemiddelde terugverdientijd was 3 jaar en 8 maanden na de start van de opfok. Daarnaast heeft de nieuwe veestapel, doordat ze uit jonge en gezonde dieren bestaat een hogere restwaarde ten opzichte van de uitgangssituatie. Dit kan gezien worden als een investering in het pensioen van de veehouder. Gedurende de periode van wisselen van veestapel werd er reeds jongvee verkocht op de bedrijven. Dit voordeel werd buiten beschouwing gelaten in de terugverdientijd. Een schatting van het extra saldo vijf jaar na de wissel komt uit op €123,33 per geitenplaats.

De maximum kapitaalsbehoefte per gelammerde geit en per plaats was erg hoog. Voor een gemiddeld bedrijf met 767 plaatsen bedroeg dit €190.661, waarbij €46.373 als liquidatiewaarde van de zieke veestapel in mindering gebracht kan worden.

Tabel 3-3: Overzicht gemiddelde kosten en baten t.g.v. de veestapelwissel op de drie bedrijven

	Gemiddeld	Minimaal	Maximaal
Maximale kapitaalsbehoefte (in € per plaats)	189	157	241
Maximale kapitaalbehoefte (in € per gelammerde geit)	267	209	322
Extra marge per 100 liter (€)	6,65	4,46	9,40
Terugverdientijd	3 jaar en 8 maanden	3 jaar en 7 maanden	3 jaar en 9 maanden
Extra saldo per geitplaats na vijf jaar (€)	123	91	171

4 Discussie

Na vijf jaar is het saldo gemiddeld met €123 toegenomen. Dit maakt voor de betrokken bedrijven het verschil tussen niets en iets verdienen. De extra arbeid die de opfok van een nieuwe veestapel met zich meebrengt is hiermee terug verdiend. Dit geldt echter puur voor de euro's. Op sociaal gebied heeft de opfok van een nieuwe veestapel, naast het melken van de oorspronkelijke veestapel op de drie bedrijven een enorme impact gehad. Er moest erg veel werk worden verzet, er waren zorgen over twee groepen dieren en er moest soms over grote afstanden heen en weer worden gereisd. Eén van de betrokken veehouders gaf aan in de toekomst niet weer met een nieuwe veestapel te gaan beginnen. *"Het was een heel gedoe; er moest een nieuwe stal worden ingericht voor de opfok. We hebben zelf waterleidingen moeten aanleggen en toen het te koud werd, zijn we met kachels aan het slepen geweest. Doordat de dieren op 8 km afstand zaten hebben we heel wat kilometers moeten maken"*. Het arbeidsplezier is aan de andere kant na afloop wel toegenomen. Het werkt veel prettiger als de dieren gezond zijn en gemakkelijk hun melk geven.

De terugverdientijd van de nieuwe veestapel is kort. Maar men moet zich wel realiseren dat een hoge kapitaalsbehoefte nodig is. Er moet geïnvesteerd worden in de huisvesting van de op te fokken dieren en tegelijkertijd brengen de oude dieren ten gevolge van hun zwakke gezondheid minder op (lagere melkproductie). Vaak is dit al een tijdje zo voordat besloten wordt tot deze radicale verandering in de bedrijfsvoering. Na een aantal jaren van negatieve saldo's is er van het eigen vermogen vaak weinig meer over. Ook is het op zo'n moment lastig nog geld te lenen bij de bank.

In plaats van een nieuwe veestapel op te fokken, zou je er als veehouder ook voor kunnen kiezen om €189 per geitenplaats te investeren. Binnen de themagroep kostprijs is hierover gediscussieerd. De verwachting van de groep is dat de verbetering dan langer op zich laat wachten. Met andere woorden, de terugverdientijd is langer. Bovendien heb je dan geen effect van beter genetisch materiaal en een ziektevrije veestapel. Ook schatten de deelnemers de kans van slagen kleiner in. Het voordeel is dat het 'een hoop gedoe' scheelt. Wanneer het niet mogelijk is geld van de bank te lenen, is het de enige optie. De beslissing om de oude veestapel in z'n geheel weg te doen en te vervangen door een nieuw op te fokken veestapel hangt ook af van de persoonlijke omstandigheden van de ondernemer. Bijvoorbeeld zijn of haar leeftijd en het feit of er een opvolger is of niet.

Een andere vraag die in de discussie naar boven kwam was: Hoe lang je de oude veestapel nog doormelken terwijl de opfok van jonge geiten al in gang is gezet? Dit is een afweging die iedere geitenhouder zelf zou moeten maken. Aan de ene kant is het zo dat de geiten nog wat opbrengen als ze op tijd verkocht worden. Maar aan de andere kant dragen ze nog wat langer de vaste kosten wanneer je ze langer doormelkt. Wanneer de oude dieren weg zijn, hoeft de aandacht niet meer over twee veestapels verdeeld te worden, wat ook rust en een stuk minder stress met zich mee brengt. De nieuwe veestapel is de toekomst en verdient daarom de benodigde aandacht.

De lage productie op één van de bedrijven uit dit onderzoek was met name een combinatie van CAE met Paratuberculose. Sinds 2005 mag er geënt worden tegen Paratuberculose. Paratuberculose hoeft daarom niet meer een reden te zijn om de veestapel te vervangen. Bij één van de geitenhouders uit de themagroep kostprijs was het financieel niet haalbaar om zijn zieke geiten te wisselen voor zieke vrije geiten. Hij is daarom gaan enten tegen Paratuberculose. De productie bleef eerst gelijk, maar na een jaar begint hij toch het effect van enten te merken. De productie is met ca. 120 liter gestegen. Dit ondanks de relatief hoge leeftijd van de veestapel waarin hij door de uitval van Paratuberculose weinig heeft kunnen selecteren. De verwachting is daarom dat de komende jaren, wanneer een deel van de oude geiten vervangen is door nieuwe opfok, de productie verder gaat stijgen. Wel merken de geitenhouders op dat door niet te wisselen van een veestapel het onmogelijk is om de productie op te krikken van 500 naar 900 liter per geit per jaar. Een productie van 900 liter per jaar kan alleen met een gezonde veestapel. Hierbij speelt vakmanschap uiteindelijk ook een belangrijke rol.

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Conclusies

- Uit deze gemiddelde cijfers blijkt dat productiviteitsverhoging door veestapelwissel met het oog op een betere gezondheidstoestand van de dieren loont op middellange termijn.
- Het vereist echter wel een hoge kapitaalbehoefte per plaats en per liter: €0,35. Met andere woorden, je moet €0,35 onder de financieringslimiet zitten om de wissel te kunnen maken in overleg met de kredietverstrekker.
- De investering is vrij snel terug te verdienen (gemiddeld 3 jaar en 8 maanden).
- Verschillen in terugverdientijd tussen de bedrijven wordt bepaald door de melkproductie onder de 'ziekte'-omstandigheden en de genetische waarde van de nieuwe dieren.
- Restwaarde van de veestapel is hoger bij overlaten of stopzetten van het bedrijf. Zonder deze veestapel te liquideren kan er ook nog geld aan verdiend worden om vanuit het zieke vrije bedrijf jongvee te verkopen. Deze jongveeverkoop vond reeds plaats op deze bedrijven, maar werd nog niet als terugverdien-effect meegerekend.

5.2 Aanbevelingen

Punten waar je als veehouder op moet letten als je besluit met een nieuwe veestapel verder te gaan:

- Let bij de aanschaf van de lammeren op de ontwikkeling van de marktprijzen. Het kan voordeel opleveren wanneer de lammeren worden aangeschaft op het moment dat er een dipje in de markt zit.
- Wil je echt snel terug verdienen lijkt het aangewezen om minstens 110-118% van de standplaatsen als jonge dieren op te zetten. Eventueel overschot kan ook verkocht worden. Snel duurmelken van een middengroep, drachtige geiten verkopen van een tegenvallende groep en vrij intensief lammeren met de topgroep produceren zal de verdere bedrijfsontwikkeling ten goede komen.
- Geen fouten maken bij de jongvee opfok. Gedurende een periode heb je als geitenhouder als het ware twee banen. Aan de ene kant moet je de oude geiten twee maal daags melken en verzorgen. Aan de andere kant moet je de opfok in goede banen leiden. Vaak in een gehuurde stal, waarbij de condities misschien suboptimaal zijn. Dit kan nadelig uitpakken voor de productie in de toekomst. Het uitbesteden van de opfok kan een uitkomst zijn, maar houd ook dan goed de vinger aan de pols! Maak daarom ook vooraf bewust een keuze hoe lang de oude veestapel wordt door gemolken.

Literatuur

Govaerts, W., G. Iepema en N. van Eekeren, 2006, **Kostprijsberekening biologische geitenhouders**. Biogeit rapport 4, maart 2006, 13 pp.

KWIN, 2005, **Kwantitatieve Informatie Veehouderij 2005-2006** (2005) Praktijkboek 46, ASG-WUR, Lelystad.

De Groene Geit
Vereniging Biologische Melkgeitenhouderij

LOUIS BOLK
I N S T I T U U T

www.louisbolk.nl/biogeit

bioKennis →

www.biokennis.nl